

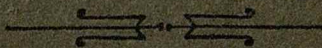
Nr. 11, vol. 23

1923

ŽVAIGŽDĖ = The STAR.

A LITHUANIAN MONTHLY PUBLICATION, PUBLISHED BY A. MILUKAS & CO. AT 3654 RICHMOND STR., PHILADELPHIA, PA. YEARLY SUBSCRIPTION \$2.00, SINGLE COPY 25 c.

Lapkričio m. == November, 1923.

Entered as second class matter at the Philadelphia Post Office under Act of March 3, 1879.

"AUŠROS" FOTOGRAFIJOS!

Apvaikščiojant šimet 40-ies "Aušros" išleidimo sukaktuves taip Lietuvoje, taip Amerikoje pasirodė mūsų apšviestunijoje didi stoka susipažinimo su tuomi svarbiu mūsų literatūros istorijoje laikraščiu. "Aušros" kompletai šiandien didžiausia retenybė ir tie patys nuo amžio sunykę.

Šian ten teko girdėti sumanymas padaryti antrą "Aušros" laidą, bet, kol kas tai palieka pia desideria.

"Žvaigždės" redakcija, norėdama paraginti mūsų šviesuomenę prie studijų "Aušros", Gruodžio m. žurnalą padarys sukaktuvinį "Aušros" leidinį. Tame leidime bus atspausa fotografiškai (facsimile) visas "Aušros" pirmasis numeris ir keletas įdomesnių puslapių iš kitų pirmojo "Aušros" meto numerių, taipgi bus atspausintos žymesnių aušrininkų ir anų pasekėjų fotografijos ir keli puslapiai Basanavičiaus rankraščio fotografijos.

Kaina tų „Zvaigždės“ knygų bus 2 doleriu. Užsimokantiems „Zvaigždės“ prenumeratą už 1924 metus nuleidžiama vienas doleris.

Vyskupo Valančiaus Intaka.

(Kieno Dvasia?)

Šį meta, apvaikščiojant 40 m. sukaktuves isikūrimo laikraščio „Aušros“, nekuriu rašytojų norėta įkalbėti, būk su „Aušra“ prasidėjęs tikrai Lietuvos atbudimas ir tautiškas susipratimas. Ant kiek dvasiškija prisidėjo prie „Aušros“ uždėjimo ir palaikymo yra jau užtektinai parparodyta kitų rašytojų. Aš čia noriu tikrai pabrėžti, kad Lietuvos dvasiškijos tautiškas atbudimas ir susipratimas iš pačios dvasiškijos kilęs.

Dvasiškija, pasidėkojant nelemtam Lenkų apaštaltavimui Lietuvoje, buvo, teisybė, žymiai prisidėjusi prie Lietuvos lenkinimo ir Lietuvos tautiško susipratimo migmymo. Ypač tame punkte prasikalto Vilniaus Universito profesoriai jezuitai ir angštesnioji dvasiškija, iš dvarponių kilusi.

Bet aplinkybėms atsimainius ta pati dvasiškija, taisydama savo pranokėjų klaidas, teipgi žymiai prisidėjo prie Lietuvos tautiško atbudimo. Didžiausia Lietuvos tautiško atbudimo garbė priklauso be abejonės a. a. Zemaičių vyskupui Valančiui.

Lig vyskupo Valančiaus laikų Zemaičių vyskupija valdė paprastai grapai, kunigaikščiai arba šiaip iš didžiųjų dvarponių kilmės vyskupai. Kaip a. a. Motiejus Valančius, žemaitis, ukininko sūnus, pakliuvo į Zemaičių vyskopus, tai yra klausimas. Tur būti, rusams pradėjus katalikų dvasiškiją varžyti ir persekioti, dvarponiai jau nebestatė savo kandidatūros į Zemaičių vyskopus! Kaip tenai nebūtų, Motiejus Valančius, valstiečio sūnus užėmė Zemaičių Vyskupijos katedrą ir palikęs vyskupu pasirodė geriausiu ir veikliausiu ganytoju pavestų sau avelių: ir jis savo avelės mylėjo ir jų reikalais rūpinosi, ir avelės jį mylėjo ir jo balso klausė ir jo pavyzdį sekė.

Didžiausis vyskupo Valančiaus nuopelnas tai jo noras Lietuvos valstiečius apšviesti. Tam tikslui atsiekti jis netik žodžiu žmones mokino, bet dar parašė lietuvių kalba daugybę knygelių, ko nei veinas lig šiol Zemaičių vyskupas ne buvo daręs. Ir teip vyskupas Valančius su tvarkė lietuviams maldaknyges, giesmynus arba kantičkas, parašė Gyvenimus arba „Živatus Sventųjų, kurių vardais Zemaičiai ypatingai geb vadinties“, aprašė labai gražią, populiarišką Zemaičių kalbą „Zemaičių Vyskupystę“ t. y. įvairias Zemaičių Vyskupijos parapijas, jų uždėtojus, fundatorius arba koletorius. Teipgi parašė keletą svietiško turinio knygelių žmonėms pasiskaitymui ir pasimokinimui, kaip antai: „Palangos Juzė“ ir t.t.

Kas vyskupą Valančių privedė prie tokio Lietuvos valstiečių ir jų kalbos pamylėjimo, lig šiol dar ganėtinai neišaiškinta. Stebėtis reikia, kaip vyskupas Valančius, būdamas pats išauklėtas lenkiškose mokylose, ne persiėmė lenkiška dvasia ir kaip jis griežtai ir atvirai atsitraukė nuo savo pranokėjų ir mokytojų tradicijų! Gal neapsiriksių pasakydamas, jog turėjo būti dvi priežastis vyskupo Valančiaus tautiško susipratimo: svarbiausia priežastis, tai vysk. Valančiaus didelė meilė prigimtos šalies ir kalbos ir augštas savo ganytojiškų priedermių supratimas, o gal būti iš dalies, noras atkeršyti sulenkėjusiems Lietuvos dvarponiams, kurie vyskupo Valančiaus, kaipo kilusio iš ukininkų — valstiečių, viešai neapkentė ir prie progos žemino, vadindami Jį „muzikų vyskupu“. Ne pro šalį bus paminėjus viena atsitikimą prirodymui, kaip Lietuvos dvarponiai, svietiškiei ir dvasiškiei, iš dvarponių kile, vyskupo Valančiaus neapkentė. Viena karta vyskupas Valančius turėjo važiuoti per Silavą. Silavos klebonas, rodos, Jastrambskis, apie tai žinodamas, norėjo ta proga pasinaudoti, kad iš vyskupo pasijuokus. Taigi vyskupui per miesteli važiuojant minėtas Jastrambskis pamojo vyskupo vežėjui, kad tas sustotų. Vežėjui sustojus, vyskupas, pamatęs kleboną prisiartinant, atidarė karietos duris ir paklausė: „ko, Tamsta nori, Tėveli“?

Tas atsakė: „Nieko, tiktai norėjau pamatyti, kaip muzikui pritinka karietoje važiuoti"! Ir tai pasakęs nuėjo sau šalin cigarą rūkydamas.

Kaslink vyskupo karietoje arba automobiliuje važiavimo reikia žinoti, kad vyskupo urėdas arba Jo augštas pašaukimas to reikalauja, kad Jis viešai gražiai ir iškilmingai pasirodytų, nes Jis yra Bažnyčios kunigaikštis arba jenerolas.

Varniuose gyvendamas vyskupas Valančius turėjo prie savęs savo motiną. Vyskupo rumai nuo katedros Varniuose yra nepertoliausiai, kokie 4—5 blokai. Kad vieną kartą vyskupui reikėjo važiuoti į katedrą ant iškilmių, vyskupo motina, matydama arklius į karietą užkinkytus, sako savo sūnui, vyskupui Valančiui: „Motiejeli, kam čia ta karieta? Toks gražus oras, galėtum ir pėsčias nueiti!" Vyskupas atsakė: „Teip, mama! Motiejus galėtų pėsčias nueiti, o vyskupas negali eiti pėsčias!"

Vyskupas Valančius netiktai pats rašė, bet ir kitus ir svietiškius ir dvasiškius rašyti ragino. Terp kitų vyskupas Valančius nekuri laika savo rumuose užlaikę garsų istoriką Simaną Daukanta kaipo raštininką. Tas be abejonės daug pasinaudojo iš vyskupo Valančiaus žinių savo istoriškams veikalams išleisti. Iš daugybės kunigų, kurie pasekė vyskupo Valančiaus pėdomis t. y. pradėjo ši bei tą rašyti, paminėsiu pirmoje vietoje savo tris dėdes, kunigus Jozumavičius alias Juzumus: Antaną, Tadą ir Vinčą. A. a. kun. Antanas Juzumas buvo paprastas darbininkas Kristaus vyndaržyje; numirė būdamas Vidžių klebonu, nieko neparašęs.

Kun. Tadas Juzumas, šv. Teologijos magistras, Zemaičių Seminarijos inspektorius, sako, buvęs vyskupo Valančiaus konkurentu ant Zemaičių Vyskupijos sosto; bet pagal Sventraščio žodžių „Sors cecidit supra Mathiam" t. y. „giliukis kritęs ant Motiejaus" (Valančiaus). — Minėtas kun. Tadas Juzumas, būdamas mokytas vyras, galėjo daug ką parašyti ir, sako, būk rašęs; bet gyvas būdamas pats nieko neišleido. Jo rankraščiais pasinaudojo jo jau-

niausis brolis, kun. Vincentas Juzumas, kurs per ilgus metus klebonavo Senuose Varniuose ir už savo veikumą ir nuopelnus buvo pakeltas į garbės kanauninkus.

A. a. kun. Vincentas Juzumas išleido daug kningelių, ypatingai dvasiško turinio, kaip antai: „Aplankymas parapijos per jos kleboną“, „Sv. Izidoriaus gyvenimas“ ir kitas, kurios jau seniai išparduotos ir gauti niekur nebe-galima.

Kun. Tumas vadina kun. Vincentą Juzumą „pliagiatoriumi“ t. y. būk kun. Juzumas pats nieko neparašęs, o ką tiktai išleides savo vardu, tai visa būk esa a. a. kun. Tado Juzumo parašyta. Aš taip drąsiai nedrįsčiau tvirtinti, nes aš žinau, jog a. a. kunigas Vincentas Juzumas teipgi mėgo rašyti. Garbei a. a. kunigo Vincento Juzumo reikia pasakyti, jog jis buvo tikrai bažnytinis žmogus. Jis džiaugėsi Bažnyčios augimu ir išsiplėtojimu po visą pasaulį; jis gausiai rėmė katalikų misijas pagonų kraštuose: tekdavo pamatyti pagarsintas laikraščiuose jo gausias aukas pasiustas misijoms po 500 rublių ant karto ir po daugiaus.

Ypatingai kun. Vincentas Juzumas džiaugėsi išsiplėtojimu Katalikų Bažnyčios Tėvynėje Lietuvoje. Jis išleido Lietuvos žemlapį su pažymėjimu visų parapijinių ir filijinių bažnyčių ir koplyčių. Kaip paskutiniuose laikuose įvairiuose vietose Lietuvoje pradėta mūryti daug naujų bažnyčių, tada a. a. kunigas Vincentas paliepė savo giminaičiui, Bronislovui Juzumui, kurį pats auklėjo, leisdamas į Palangos gimnaziją, nupiešti Lietuvos žemlapį su pažymėjimu atskiromis varšomis mūrinių ir medinių bažnyčių Lietuvoje ir tą žemlapį pasikabinęs ant sienos džiaugėsi, kad Lietuvoje medinės Bažnyčios nyksta, o jų vietą užima gražios tvirtos, mūrinės bažnyčios.

Tolesniai būdamas Varnių klebonu kun. V. Juzumas, sekdamas vyskupo Valančiaus pavyzdį, buvo sumanęs parašyti ir išleisti istoriją tų parapijų, kurios vyskupo Valančiaus kningoje: „Žemaičių Vyskupystė“ netilpo, ypač Ukmėrgės ir Zarasų apskričių parapijas vėliaus pri-

skirtas prie Zemaičių Vyskupijos. Buvo jau surinkęs labai daug medžegos apie tai, kas, kur, kokias bažnyčias pastatė, kokie dvarponiai, kokias žemes ir turtus toms bažnyčioms paaukavo ir t.t. Šią savo veiklą a. a. kun. Vincentas Juzumas rašė lenkų kalba, norėdamas ji Varšavoje atspaudinti taip, kad galima būtų tą knygą visiems viešai naudotis, nes lietuvių spauda dar tebebuvo rusų valdžios uždrausta. Visa nelaimė, kad a. a. kun. Vincentas senatvėje labai neaiškiai rašė: iš priežasties senatvės jam ranka drebėjo taip, jog ir pripratusiai sunku buvo jo rankšratį išskaityti. Bet nežiūrint to viso, a. a. kun. Vincentas norėjo tą savo veiklą, žūt būt, spaudai prirengti; taigi, kad aš, būdamas studentu, o paskiaus klieriku, nuvažiuodavau prie jo, kaipio dėdės, atostogų laiku pasisvečiuoti, tai jis man liepdavo tą savo veiklą perrašinėti. Kadangi aš nevisur tegalėdavau jo rankraštį išskaityti ir kadangi aš neilgai Varniuose būdavau, nes man linksmiaus būdavo atostogas praleisti giminėje Sedos parapijoje, tai aš nedaug ką tegalėjau perrašyti. Kun. Tumas rašo, jog kun. V. Juzumas savo paskutiniiais gyvenimo metais, kaip jau buvo atsitraukęs nuo parapijos valdymo ir gyveno savo namuose, buvęs pasisamdęs tam tikrą rašytoją kuriam pats savo veiklą diktavęs. Bet ir tokiu būdu neprieita prie pageidaujamų rezultatų t. y. veikalas paliko neužbaigtas.

Kiek man yra žinoma, a. a. kun. kan. V. Juzumas savo paskutinėse dienose tą visa surinktą medžiagą savo veikalui pasiuntė Varšuvon į Redakciją laikraščio „Przeгляд Katolicki“. Ar kas nors kada iš tos medžiagos pasinaudos, tai klausimas.

Kitas kunigas, kurs pasekė vyskupo Valančiaus pėdomis rašyme, tai yra visiems žinomas kun. Jonas Balvočius — Gerutis. Šitas vyras yra labai daug ir labai naudingų žmonims knygų parašęs ir jo vardas niekados lietuvių nebus užmirštas.

Svarbiausis vyskupo Valančiaus nuopelnas—tai įvedimas Zemaičių Seminarijon lietuvių kalbos pamokų. Ne-

pasimokinės kalbos taisyklių, nei vienas negali nei taisyklingai kalbėti, nei taisyklingai rašyti. Be to, lietuvių kalbos pamokos seminarijoje dar tuomi yra naudingos, kad supažindinus auklėtinius su įvairiomis tarmėmis, įvairiuose Lietuvos kraštuose vartojamomis, teip, kad jaunas kunigas, užbaigęs seminariją, apturėjęs paskirimą į kokią nors parapiją, jau iš anksto žino, su kokia tarme jam reikės reikala turėti, kad būti gerai žmonių suprastu. Seniaus būdavo taip, kad paskirdavo kunigą žemaitį į Augštąją Lietuvą, tai žmonės jo nesuprasdavo ir sakydavo, kad jis perdaug „žemaičiuoja“, mes negalime jo suprasti“. O kad paskirdavo kunigą augštaitį į Žemaitiją, tai žmonės vėl jo nemėgdavo ir sakydavo, kad vyskupas mums prisiuntė ten „šiaulyti arba gudą“. Reikia žinoti, jog žemaičiai visus lietuvius, kurie ne žemaitiškai kalba, vadina gudais viena dėlto, kad jie arčiaus Gudijos gyvena, o antra, kad jie redosi panašiai kaip gudai, t. y. marškinius nešioja užleide viršum kelnų ir su juosta persijuose, ko žemaičiai nedaro.

Lietuvos kalbos pamokos, įvestos Žemaičių seminarijon, atgaivino lietuvių kalbą tarp dvasiškios. Klierikai sužinoję apie lietuvių kalbos senoviškumą, turtingumą ir apie jos ypatybes skirtingas nuo kitų kalbų, pradėjo savo kalbą mylėti ir ją stačiai didžiuotis.

LIETUVYSTES ZEMAICIŲ SEMINARIJOJE KLES- TEJIMO LAIKAS.

Lietuvių kalbą Žemaičių Seminarijon įvedus, rektoriant seminarijoje a. a. preletui Hieronimui Račkauskui ir paskiaus a. a. vyskupui Cirtautui, toje seminarijoje buvo ištiesų lietuvių kalbos žydėjimo laikas. A. a. prelatas H. Račkauskas buvo lietuviams prielankus ir juos mylėjo ir pats parašė knygėlę apie „Aplankymą Švenčiausio Sakramento“ ir kitą lotynų kalba klierikams maldaknygę, vadinamą: „Manuale Precum“. Lietuvių kalbos mokytojais tuose laikuose buvo iš pradžios profesorius kunigas, paskiaus vyskupas, Antanas Baranauskas, o paskiaus

kun. prof. Kazimieras Jaunius. Aš buvau Seminarijoje tarp 1887 — 1891 metų ir profesoriaus A. Baranausko pamokų man jau nebeteko girdėti: mano visą laiką profesoriaumi buvo a. a. kun. Jaunius. Senesnieji draugai, kurie girdėjo ir vieno ir kito profesoriaus pamokas, sako, jog vyskupo A. Baranausko pamokas klierikai ne labai mėgdavę, o ypač nemėgdavę žemaičiai, kadangi prof. Baranauskas lietuvių kalbos taisykles vis daugiausiai taikindavęs prie Augštaičių tarmės. Be to dar, prof. Baranauskas raides „ė, š, ž“ vadindavęs „š n y p š t i n ė m i s“ pamėgdžiodamas rusų „šipučiја bukvу“ už tat klierikai, pašiepdami visas pamokas, vadindavę „š n y p š t i n ė m i s“. Ir ištiesų, anykštiečių tarmėje yra ne kurios formos stačiai ne gramatiškos ir žemaičiui nesuprantamos. Pavyzdin paimkim keletą eilių iš Baranausko „Anykščių šilelio“:

„K a l n a i k e l m u o t i, p a k a l n ė s n u p l i k ė“ (reiktu: p a k a l n ė s n u p l i k u s i o s)

„Č i a v i s a i s l a p a i s d r e b a e p u š ė s n u s g a n d ė“ (reiktų: n u s i g a n d u s i o s)

„N e l e n t i n ė s, i š š a k ų b e v ė p i n t o s d u r i s“ (reiktų: b u v u s i o s p i n t o s d u r y s).

Dėl ko vyskupas Baranauskas vartoja tokias netaisyklingas formas, kaip: p a k a l n ė s n u p l i k ė arba e p u š ė s n u s g a n d ė, aš tik tai supratau tada, kada apsigvvenau keliolika verstų nuo Anykščių, t. y. Skiemionyse ir išgirdau žmones vartojant tokias netaisyklingas formas, kaip „s u r ū g ė b u l b i a i“ vietoje: „s u r ū g u s i o s b u l b ė s“.

Profesorius Jaunius sulyginęs visas lietuvių tarmes, atrado, jog Kauno apylinkės lietuvių tarmė yra geriausia ir taisyklingiausia, todėl patarė visiems lietuviams prie tos tarmės taikintis. In kitas visas tarmes prof. Jaunius atsinešdavo kritiškai. Kadangi lietuvių spauda dar tebebuvo užginta, tai mes spausdinto gramatikos vadėlio neturėjome: profesorius atnešdavo mums lapą prirašęs, liepdavo persirašyti ir išmokti. Teip pat buvo ir

su Homiletikos arba gražbylos pamokomis. Girdėjome, jog Petrogrado Mokslo Akademija profesoriaus Jaunio gramatiką atspausdino: bet ar kas atspausdino teipgi jo Homiletiką, neteko sužinoti.

Profesoriaus Jaunio pamokos klierikams labai tiko ir visi noriai ir su entuziazmu jo uždavinius mokinosi. Profesorius Jaunius pasidarė stačiai klierikų numylėtiniu — dievaičiu: kiekvienas klierikas norėjo jam patikti, norėjo prie progos su juomi ypatingai pasikalbėti. Kada profesorius Jauniui išpuldavo eilė klierikus vesti, kaip paprastai būdavo, ketvirtadieniais pasivaikščioti, tai jis visados būdavo apsuptas didelio klierikų būrio, nes jis buvo labai linksmas ir malonaus būdo ir mokėdavo klierikams daug idomių dalykų ir juokingų anekdotų (pasakaičių) papasakoti. Tai buvo ištikrųjų lietuvių seminarijoje žydėjimo laikai! Tame laike klierikai buvo linksmučiai, turėdami gerus rektorius Račkauską ir Cirtautą ir mylimą profesorių Jaunių. Liuosame laike seminarijos mūrai tik užė nuo klierikų lietuviškų dainelių: „Ant marių krašto Palangos miestelyj“, „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka“, „Tu Letuva, tu Dauguva, pasiilikit sveikos“, „Sudiev Lietuva“, „Kaip gi gražus gražus rūtelių darželis“, „Esu sau žmogelis šarpus kožnam darbe“, „Sunku gyventi žmogui ant svieto“, „Palik sau sveika Tėvyne mano“, „Malonios tykios vasaros naktys“ ir kitų kitokių. Klierikams tuokart niekas dainuoti nedraudė. Kaip jau minėjau, rektoriai tame laikotarpyje buvo geri, lietuviams prielankūs. Inspektorius Barovskis, nors lenkas, bet, turbūt privengdamas klierikų, nedrausdavo dainuoti. [Paskiaus girdėjome, jo ipėdinis, šovinistas inspektorius, Kriškijonas, būk uždraudęs lietuviams dainuoti ir lietuvius visai persekiojęs.] Užtat klierikų ūpas buvo geras ir dvasia pakilusi. Klierikai netik lietuviškas dainas dainavo, bet teipgi pradėjo rimtai svarstyti, kaip ūia lietuvių tautišką susioratimą atbudinus. Tam tikslui vykdynti buvo klierikų tarpe sutvertas Lietuvos Mylėtojų Ratelis. Tas ratelis savo susirinkimuose pradėjo rim-

tai tėvynės Lietuvos reikalus svarstyti. Tam tikslui buvo rengiamos paskaitos, užsibriežiami veikimo planai ant toliaus, kas daryti kunigų palikus, kaip šviesti liaudį, kaip platinti tarp žmonių iš Prūsų pargabentus laikraščius ir knygeles. Buvo nutarta nelaukti, kol kiti laikraščius prirašys ir knygielių prispaudins, bet patiems imtis už plunksnos, ir rašinėti įvairaus turinio pamokinančius straipsnelius arba žineles iš savo kolonijų, o taip gi versti iš svetimų kalbų naudingas knygeles ir tas atspaudinus tarp žmonių platinti. Kad ne taip labai būtų baisu papulti į žandarų rankas už laikraščių ir knygielių tarp žmonių platinimą, buvo sumanytas tam tikras fondas, iš kurio būtų suteikiama pašalpa *n u k e n t ė j u s i e m s* kunigams: 400 rublių į metus, jeigu rusų valdžia kuniga čia pat Lietuvoje pasodins į vienuolyną ir 800 rublių, jeigu kunigas bus ištremtas Rusijon. Kad būsiančius kunigus pripratinus prie rašymo, tuojaus imtasi darbo, t. y. pradėta versti knygeles iš lenkų ir vokiečių kalbų lietuviškon kalbon. Man žemiaus pasirašiusiam teko dalyvauti 2 knygučių vertime: „Dvasiški apdūmojimai“ ir kitos knygelės, kurios nei vardo nežinau. Būdavo taip: vyresniųjų kursų klierikai paima kokią knygelę, išardo ją ir padalina ją sasiuviniais klierikams versti, taip gavusis vieną kitą sasiuvinį nei knygelės vardo negalėjo žinoti. Knygielių spauzdinimui ir laikraščių palaikymui nutarta buvo dar pirmais kunigystės metais sumokėti po 200 rublių, už ką buvo žadeta ateityje atsiteisti knygomis; o su tomis knygomis kiekvienas galėjo daryti, kas kam patinka: ar išparduoti, ar už dyką išdalinti, kad tik knygos būtų tarp žmonių paskleistos. 200 rublių mūsų sumokėta ir knygielių gauta.

Dabar gal skaitytojui žingeidu bus sužinoti, kas tokie prie to Lietuvos Mylėtojų Ratelio prigulėjo. Mums tuokart sąrašas nerūpėjo ir sąrašus daryti tuokart buvo labai paojinga: mes žinojome viens kitą tiktai iš matymo ir to užteko. Dabar, paojui iš rusų žandarų prasliskus, galima vieną kitą išvardinti, kiek atmintis leis. Prie mi-

nėto Ratelio prigulėjo: kun. Juozas Tumas, dabar garbės kanauninkas ir univeritesto docentas, a. a. kun. Jonas Vizbaras, buvęs Liepojos klebonas.

Kun. Kazys Pakalniškis, rašytojas po slapyvardžiu Dėdė Atanazas.

Kun. Pranas Urbanavičius, dabar garbės kanauninkas, Salantų klebonas.

Kun. Filicijonas Lialis, dabar Antašavos klebonas.

Kun. Pranas Bučnis, dabar Tenėnų klebonas.

A. a. kun. Dominikas Pocius, buvęs Graurės klebonas ir Batakių dekanas. šis parašė ir šleido knykgelę „Ligonių Prietelis”.

A. a. kun. Pranas Gugis, miręs Amerikoje ir palikęs keletą knygelių.

A. a. kun. Antanas Daukantas, buvęs Pikelių klebonas.

Kun. Klemensas Kekis, dabar Branavos klebonas.

Kun. Vincas Baltrušaitis, dabar Daujėnų klebonas.

Kun. Kazys Pronckatis, dabar Kedainių klebonas ir Kauno dekanas.

A. a. Julius Simaitis, buvęs seminarijoje profesoriumi.

Kun. Pranas Zadeikis, Skuodo klebonas ir dekanas, autorius keletos knygų.

A. a. kun. Kazys Zebris, a. a. amerikiečio kun. Zebrio brolis.

Kun. Jonas Vidmontas, Krakių klebonas, dabar residens ten pat.

Kun. Antanas Skinderis, rašytojas knygų apie higieną.

Kun. Petras Rusteika, dabar Veviržėnų klebonas.

Kun. Juozas Cīvinskas, dabar Onušės klebonas.

Kun. Stanisl. Bačkis, dabar Vilkijos klebonas.

Klierikas Juozas Ložinskis, išstojo iš trečio kurso.

Kun. Nikodimas Petkus, Brooklyno klebonas.

Kitų ir atminti nebegalima.

Veikliausiais to Ratelio nariais mūsų laikuose buvo klierikai — abiturientai: Julius Simaitis, Juozas Tumas,

Jonas Vizbaras ir Dominikas Pocius. Šitie vyrai rengdavo paskaitas, pagamindavo referatus ir visame kame vadovaudavo, o mes jų klausydavome. Kaip seniai tokie rateliai Žemaičių Seminarijoje atsirado, kas juos sumanė ir kas seniaus prie jų prigulėjo, man neteko sužinoti, o pagaliaus ir nerūpėjo. Kaip jau minėjau, jokių rašytų rekordų apie tuos ratelius nebuvo. Senesnieji draugai pritraukdavo jaunesnius persitikrinę jų patriotizme. Lenkams sympatizuojančių tuose Rateliuose nesimatė. Aš ir kiti draugai mūsų kurso buvome pakviesti į Ratelį, kaip jau buvome antrame kurse. Pralotai: J. Mačiulis (Maironis) ir Kastantas Olšauskis jau tuo kart buvo akademijoje Petrograde, todėl mūsų Ratelyje jau dalyvauti nebegalėjo. Ar jie būdami Žemaičių Seminarijoje jau turėjo panašų Lietuvos Mylėtojų Ratelį ir ar prie jo prigulėjo, neteko sužinoti. Jie patys galėtų tą dalyką paaiškinti.

Kaip aš jau minėjau, mes su draugais buvome seminarijoje 1887—1891 m. taigi jau „Aušrai“ mirus ir mums „Aušros“ numerių jau nebeteko matyti seminarijos mūruose. Teipgi neteko sužinoti, ar kas iš Žemaičių Seminarijos auklėtinių prisidėjo prie „Aušros“ įkūrimo ir užlaikymo, ar ne. Apie tai galėtų paaiškinti mūsų vyresnieji broliai — kunigai. Bet reikia manyti, kad Žemaičių Seminarijos auklėtiniai prisidėjo prie „Aušros“ kūrimo, ir prie užlaikymo, kadangi yra faktas, jog Žemaičių Seminarijos klierikai prisidėjo prie aušrininkų skilimo. Kad būtų neprisidėję prie „Aušros“ uždėjimo ir palaikymo, tai būtų „Aušra“ nesinteresavę ir nebūtų prisidėję prie aušrininkų skilimo. Faktas yra, jog Žemaičių seminarijos auklėtiniai prisidėjo prie aušrininkų skilimo į dvi partijas: liberalų ir katalikų. Liberalai po skilimo susispietė prie „Varpo“, o katalikai prie „Apžvalgos“ ir paskiaus prie „Tėvynės Sargo“. Liberalam atsiskyrus, „Apžvalga“, o paskiaus „Tėvynės Sargas“ buvo išimtinai palaikomi mūsų Ratelio intelektualėmis ir materialėmis pajiegoms t. y. mūsų Ratelio nariai ir redagavo ir straipsnius bei

korespondencijas į juos rašė, ir juos savo lėšomis užlaikė, ir patys terp žmonių platino.

Dabar keletas žodžių apie laikraščių ir kningučių platinimą.

Mūsų Ratelyje buvo vienas labai veiklus narys ir karštas patriotas, tai klierikas Juozapas Ložinskis. Tas, nejausdamas savyje pašaukimo į kunigus, iš trečio kurso išstojo ir apsivedė su viena bajoraite iš Naujųjų Varnių parapijos. Ir svietiškiu būdamas, jis neparstojo būti Lietuvos Mylėtojų Ratelio veikliu nariu ir, galima sakyti, jis daugiaus Ratelio tikslui ir Tėvynės naudai pasidarbovo, negu kas kitas: jis buvo tuomi cementu, kuris vieni-jo visus Ratelio narius, išsiblaškusius po plačiąją Lietuvą. Su pačia jis gavo vandeninį malūną dalies. Pikti liežuviai kalbėjo, jog Ložinskis gavęs pačią su dviem malūnais: vėjinį ir vandeninį. Kaip aš viena kartą būdamas Varniuose pas jį apsilankiau, tai persitikrinau, jog jis gavęs dalies tikrai viena malūną, būtent vandeninį ir tai nelabai koki. Tas malūnas buvo ant mažo upelio, kuris vasaros metu išdžiūdavo, tai Ložinskis rudenį, žiemą ir pavasariais pamalės, vasarą neturėjo prie malūno ko veikti. Bet jis vasaros metu surado sau labai naudingą užsiėmimą. Butent, jis vasaros laiku, pasikinkęs sau kumelaite, važioėdavo į Paprūsį knygų ir laikraščių parsivežti. Ar jis pats važiuodavo į Prūsus, ar ne, to aš nežinau. Greičiausiai jis nuvažiuodavo tiesiai prie tu Ratelio narių draugų kunigų, kurie Paprūsėje gyveno ir tie jį supažindindavo su vietos kontrabandnešiais. Paprūsėje p. J. Ložinskis prisidėjęs vežimą knygų ir laikraščių traukdavo per visą Lietuvą; skersai ir išilgai, nuo vieno kunigo prie kito, palikdamas pas juos knygą ir laikraščius ir paimdamas iš jų naują medžiagą, t. y. rankraščius naujomis knygelėmis ir laikraščiams. P. J. Ložinskis buvo ištiesu tų laikų neoficialis Lietuvos paėtorius, nes oficialiu paėtu tokiais dalykais negalima buvo tuokart susisiekti. Jis važiuodavo ne vienas bet su savo pačia, abudu ir, kad ne atkreipus į savę rusų policijos atydos, jiedu važiuoda-

vo paprastai šventadieniais arba turgaus dienomis, kada žmonės traukdavo į bažnyčią, arba į turgų. Kaip kitus žmonės teip juodu į miestelį įvažiuojant, žydėliai užkliudydavo klausinėti: „ui, tamstele, ką turi parduoti?“ Ložinskis atsakydavo: „Pamatysi ant turgaus, ką aš turiu“. Arba žydelka priėjusi paklausdavo: „ui, tamsteles, ar neturite kiaušinių parduoti?“ Jiedu atsakydavo: „Kad ir turime, bet ne pardavimui, o tiktai dėl savęs“ ir t.t.

P. Ložinskis pasiekdavo vius Lietuvos užkampius. Pirmuosius 3 kunigavino metus, aš gyvenau toli už Panevėžio, palei Biržius, Pabiržės arba Rastauskinės parapijoje. P. Ložinskis ir tenai mane atrado ir mane lietuviška literatūra aprūpino. Terp kitų dalykų jis man tuokart atvežė mūsų poeto Maironio — Mačiulio naujai atspausdinta ir gražiai raudonais viršeliais aptaisyta poema „Tarp Skausmų į Garbę“. Tuomi jis mane labai pradžiuginė to, jog aš nesigailėjau jam ir 100 rublių paskolinti tolimesniam knygelėmis ir laikraščiais biznio varymui, nors aš numaniau, jog tas biznis yra nelabai pelningas ir jog man prisieis su savo šimtaine ant visados atsisveikinti, kas iš tiesų ir įvyko. Viena kartą p. J. Ložinskis atvežė prie mano tėvelio, Juzapo Petkaus, kuris tuokart gyveno Tirkšlių parapijoje mažoj farmoj, pilną vežimą visokių lietuviškų knygučių ir pakratė. Mano tėvelis išsigando ir nežinojo, ką su jomis daryti. Prikamšė visus palėpius, ir užkampius, ir šiaudus, kad kas nepamatytų ir žandarams neiskustų. Rašo man tėvelis kuogreičiausiai laiška, klausdamas, ką su tomis knygomis daryti ir kur jas dėti. Aš jam patariau tas knygutes išdalinti už dyką kaimynams ir pažįstamiems ta sąlyga, kad jie niekam nesakytų, kur gavė.

P. Ložinskis netiktai knygeles ir laikraščius terp žmonių platino, bet jis po Lietuvą važinėdamas teipgi draugams — kunigams ir kitiems žmonėms prie progos aiškindavo, kaip sunaudoti pelkes ir durpynus žuvų moksliskam veisimui ir auginimui. Jis buvo tame dalyke specialistas. Ir prie savo malūno jis turėjo užtvenkęs mažą

prūda žuvų veisimo ir auginimo bandymams. Jis buvo Vilniaus žuvininkų draugijos nariu ir tos draugijos buvo tankiai siunčiamas kaip delegatu į visos Rusijos Žuvininkų suvažiavimus ir į įvairias Lietuvos vietas ant pareikalavimo kaip instruktorius. Teip tatai veiklus buvo, Lietuvos Mylėtojų Ratelio narys, p. Juozas Ložinskis. Zingeidu būtų sužinoti, ar p. J. Ložinkis dar gyvas tebėra ir ką jis dabar veikia?

Dabar kyla klausimas, kas paragino J. Ložinskį teip uoliai, su tokiu pasišventimu darbuotis Tėvynės labui ir brolių Lietuvių apšvietimui? Kad rusų žandakai būtų nutvėrę J. Ložinskį knygas arba laikraščius tarp žmonių beplatinant, jis būtų nustojęs ir savo kumelaitės, ir savo malūno, ir būtų atsідūręs Siberijoje. Arba teipogi, kas paskatino ir kitus Lietuvos Mylėtojų Ratelio narius teip uoliai darbuotis, aukoti šimtinėmis savo turta ir sykiu savo liuosybę išstatyti paojui?

P. Juozapa Ložinskį ir kitus Ratelio narius paskatino teip uoliai Tėvynės atbudinimui darbuotis ne kas kitas, kaip a. a. vyskupo Motiejaus Valančiaus dvasia, kuri nuo Jo Malonybės laikų Žemaičių Seminarijoje kaip amžinoji, negėstanti ugnelė, ruseno ir kaitino ir dabar tebekaitina seminarijos auklėtinių širdis ir, iš seminarijos mūrų išsiiveržusi, užkrėtė visą Lietuvos jaunimą, ir dvasiškius, ir svietiškius, noru pasidaruoti ir pasiaukoti Tėvynės Lietuvos ir brolių Lietuvių labui.

Mūsų laikuose Lietuvos Mylėtojų Ratelio nariai savo susirinkimuose rimtai svarstydavo, kaip, Lietuviams spaudos liuosybę atgavus, Lietuva politiškai prikėlus, kaip Lietuvius apsaugojus nuo atskalūnystės paojaus ir kaip juos medžiaginiai pakėlus apsaugojant nuo žvdu iš naudojimo ir t. t. Vienas Ratelio narys, kuris apsvarstęs tuokart liūdna Lietuvos padėti, parašė šitokias eiles:

„Mieli broliai, ar girdžiat kas dedas?
 „Mūsų Tėvynei labai blogai vedas!
 „Iš visu pusių mes esam' suspausti,
 „Neturim savo galvos kur priglausti:
 „Iš šalies dūšios nuo nelabų žuvu,
 „Iš šalies kūno nuo pagonų žydu.
 „Visi ant mūsų kaip vapsos sukilo,
 „Užtat, kad mūsų vadovai nutilo.
 „Atbuskit vadai, gelbėkit tėvyne,
 „Garbingus darbus protėvių atmine!
 „Atminkit Vytauta, kurs Lietuvą gynė,
 „Ziaurių Kryžiuočių galybę sutrynė.
 „Atminkit Valančių, kurs Lietuvius švietė,
 „Skaityti knygas ir rašyti kvietė.
 „Jei jų pėdomis paseksit su noru
 „Garbės vainiką įgysit padoru.
 „Visiems Lietuvoj bus linksma gyventi,
 „Gimus Tėvynei, augti ir pasenti.....

Tokia tatau dvasia buvo mūsų laikuose Zemaičių Seminarijoje. Seminarijos perdėtiniai apie to Ratelio veikimą žinojo, bet veikti nedraudė, tik ragino prie atsargumo, kad patiem nepapuolus į Rusų valdžios nagus ir kad ant seminarijos neužtraukus kokios nelaimės. Viena kartą buvo pasklydęs gandas, būk policija rengiasi seminarijoje krata daryti. Koks tuo kart buvo baisus išgastis, koks sumišimas, lietuviškas knygeles, laikraščius ir rankraščius slepian, sunku ir apsaityti! Bet užsibaigė laimingai: kratos nebuvo.

Dabar klausimas, ar nei vienas Ratelio narys nuo Rusų valdžios nenukentėjo? Kur tau nenukentės! Teip nunkentėjo bent 4 Ratelio nariai, jau būdami kunigais. Būtent: Kretingos vienuolyne sėdėjo kunigai: J. Tumas,

Pranas Urbanavičius, Felicijonas Lialis ir Pranas Gugis, vis už lietuviškų knygelių ir laikraščių platinimą. Ir J. Ložinskis sakės nekuri laiką buvęs po Varnių policijos priežiūra.

Taigi ir čia klausimas, kas tuos viršminėtus vyrus paskatino taip uoliai su pasišventimu bei pasiaukavimu lietuvių labui darbuotis? Atsakymas lengvas: juos paskatino su tokiu savęs išsižadėjimu darbuotis a. a. vyskupo M. Valančiaus dvasia bei atminimas to garbaus pranokėjo nuveiktų darbų. Čia taipogi drąsiai galima pasakyti, jog ir „Aušrą“ ir kitus laikraščius įsteigti padėjo vyskupo Valančiaus dvasia. Jo gražus pavyzdys, skatino visus nenuilstančiai: ir svietiškius, ir dvasiškius kaip skruzdėles trūsti ir nuilstančiai darbuotis, ir klabinėti, ir ieškoti sau prigimtų teisių, iki neatgausime spaudą ir kol neišvysime mūsų Tėvynę Lietuvą liuosa ir neprigulminga valstija.

Už tą viską, kas mes dabar esame ir ką mes turime, kaip liuosa ir nepriklausoma tauta lygi su kitomis pasaulio tautomis, — pridėra nuo mūsų visų gražiausia atminimo ir garbės vainikas a. a. vyskupui Motiejui Valančiui.

Kun. Nikodimas Petkus.

Pirkite Tiesiog iš Dirbtuvės

Sutaupinkite Perkup-
čių Pelną

Mes prisiimsime tiesiog i
Tamistos namus tą nepa-
prastos vertės **NAUJA
KABINETINĮ PHO-
NOGRAPHĄ** — kurio
atvaidą čionai matote, su
20 naujų lietuviškų 75c Co-
lumbia rekordų, grojančių
40 įvairių kompozicijų ir 200
geriausių adatu, — viską už

\$29.

PERSIUNTIMA APKOKAME

TIKTAI PAMASTIKITE! \$29 nuperka Ta-
mistai phonographą, kurio padirbimas ir balso
garsumas lyginasi su phonographu, kurie yra par-
duodama po \$150. Kabinetas labai gražiai padary-
tas iš mahoninomedžio, turi stiprų motorą ir aiškiu
balsą. Galima ant jo gražinti visoki rekordai.

**PARDUODAME NEPALYGINAMAI PIGIAU
UŽ KITUS, TAI TODEL, KAD PARDUODAME
TAMISTAI TIESIOG IŠ DIRBTUVĖS.** Šis budas
pardavimo sutaupina išlaidas: pardavėjų, vertelgu,
agentų, ošelio, pervežėjų ir t. t. ir, štai, tos visos
sutaupintos išlaidos atiduodama Tamistai.

Kiekviena mašina esti išbandoma ją išsiųčiant —
tat gi yra gvarantuojama ant 20 metų. Už \$29 pri-
siųsime Tamistai šį puikų kabinetinį Phonogra-
phą, su 20 naujų lietuviškų 75c Columbia rekordų,
grojančių 40 įvairių kompozicijų ir 200 geriausių a-
datų. Užganedininą gvarantuojame, arba graži-
name pinigais. Prisiųskite Money Orderį ar čekį.

UŽSISAKYK TĄ NEPAPRASTA DABAR!
PHONOGRAPHĄ IR REKORDUS

General Phonograph Co.

2271 St. Clair Ave. :- Dept. L. 22
CLEVELAND, OHIO

Trindamas su Ruffles

Ištrinsi Pleiskanas Lauk.

Niežti, niežti visą dieną — jūs net
stebitės iš kur tų pleiskanų tiek
imasi! Jėo daugiau jūs kasote, juo
daugiau pleiskanų išpuola iš jūsų gal-
vos, sutersia jūsų drabužius, daro nē-
malonumo kiekvienam arti jūs esan-
čiam, ir vis neapsakomai niežti!

Ruffles

tai prašalins. *Ruffles* yra toniku
galvos odai ir plaukams. *Ruffles* yra
pleiskanų naikintojas su puikiomis
pasekmėmis.

Ir tame nėra jokios paslapties.
Ruffles yra sudarytas gamtų ir paty-
rusių chemikų, kurie išdirbo formulą
specialiai paskirtą sumaikinimui pleis-
kanų perų — ir *Ruffles* atlieka savo
darbą.

Pamėginkit bonką! Įtrinkit truputį
Ruffles į savo galvos odą kasdien
apie per savaitę laiko. O kuomet
pleiskanos jau išnyks, tuomet naudo-
kite kartą nuo karto ir pleiskanos jus
daugiau niekuomet nekankins! Tik
65c. už bonką. Galima gauti aptiekose.

F. AD. RICHTER & CO.

104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

Dykai Vertės \$5.00.

Kaipo Kalėdų dovanų, ir del praplatinimo biznio, pri-
siūsiu kiekvienam vieną svarą, aukštos rūšies Rusiško
Tabako, baksiuką Havanos Cigarų ir Katologą, del apgar-
sinimo ir prisiuntimo kaštų prisiųsk 35c. markēm. Rei-
kalaujam agentų. Adresuok taip:

GEO. STANKS ROOM 800 DESK 22
20 E. Jackson Boulevard, Chicago, Ill.

Bell Phone

Oregon 3995 M

Dr. Ignotas Stankus

1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.

Lietuvės Daktaras ir Chirurgas

Valandos: Nuo 9 iki 11 A. M.

„ 2 „ 4 P. M.

„ 7 „ 8 P. M.

Nedėliomis „ 10 „ 8 P. M.

Telephones Bell: Kensington 2651 W

Dr. F. Trygar**Gydytojas Akušeras ir Chirurgas**

3119 Richmond Str., Phila., Pa.

Valandos: nuo 8 iki 10 išryto,
nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 9 vakare,
nedėldieniais nuo 11 iki 2 ir nuo 6
iki 9.**Gėrėkis Pain-Expellerio Trynimu**

Nelauk ligi to, kuomet jau busi priverstas atsigulti. Po sunkiam dienos darbu, savo rankom, kojom ir pečiam suteik palengvinimą!

Zmogus, kuris dirba su savo muskulais, negali būti sergantis. Pameginkit Pain-Expelleriu išsitrinti skaudamas vietas.

Išvengkite skaudamų pečių ir dieglių sąnarių. Pain-Expelleris palaiko sveikus žmones geroje padėtyje!

35c. ir 70c. už bonka aptiekose.

F. AD. RICHTER & CO.
104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

**Prisiųskit prenume-
ratą už „Žvaigždę“.**

**NENUSIGĄSKIT—
JIS TIK IEŠKO BAMBINO**

Kaina 35c.
aptiekose

Jis žino kur motina laiko Bambino—ir jis žino, kad jis jo nori. Kudikini Bambino reiškia tiek, kiek išėmimas iš šėpos skanios vaisių košės.

BAMBINO

Reg. S. V. Pat. Biura.

yra nepavojingas—pasekmingas—saldaus skonio vidurių paluosojuotąs.

Kudikiai mėgsta jį.

Jie net prašo daugiau.

Jei jūsų kudikis neramus, turi aptrauktą liežuvį, negali ramiai miegoti, labai verkia tarsi skausmų kankinanmas, tat išvalykite jo sistemą su lengvu vidurių paluosojuotu, tokiu kaip Bambino. Jis jį ims su noru ir daug geriau jausis nuo jo. Į kelias valandas nemalonūs simptomai turės pranykti.

F. AD. RICHTER & CO., 104-114 So. 4th Street, BROOKLYN, N. Y.